

Tutkija liikkeessä

Sarjassa tutustutaan aikuiskasvatuksen ajankohtaisiin tutkijoihin, tutkimuksiin ja tapahtumiin. Sarjaa tuottaa Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura ATS.

Tiina Nikkola

- KT, FM, tutkijatohtori, Opettajankoulutuslaitos, Jyväskylän yliopisto.
- Kirjoitti yhdessä Esko Harnin (JyU) kanssa Aikuiskasvatuksen Vuoden 2015 tiedeartikkelin "Sisäistyneet ristiriidat, tunnettyö ja tietotyöläis subjektiviteetin rakentuminen" (Aikuiskasvatus, 35 (4), 244–253).

Haastattelu:

Jenni Pätäri

tiedottaja

Aikuiskasvatuksen Tutkimusseura (ATS)

Miten päädyit alalle?

Olen kasvatustieteen tohtori ja filosofian maisteri ja minulla on kolme erilaista opettajanpätevyyttä. Päädyin yliopistoon töihin alun perin puolivahingossa, hoitamaan lehtorin sijaisuutta puoleksi vuodeksi, ja hiljalleen työ vei mukanaan. Olen toiminut opettajankoulutuslaitoksessa opetustehtävissä noin kymmenen vuotta, suurin osa tästä ennen tutkijaksi ryhtymistä. Tutkimuspainotteisessa työssä aloitin ensin assistenttina. Opettamisen ja opetuksen kehittämisen parissa olen työskennellyt myös läpi tutkijanurani. Ennen yliopistotyötä olen tehnyt erilaisia töitä esimerkiksi koulussa ja psykiatrisessa sairaalassa.

Nykymuotoisessa yliopistossa tällainen urapolku on kenties hieman outo, kun tutkijanuria on virtaviivaistettu ja valmistumisaikoja haluttu nopeuttaa. Pidän monipolvista työuraani kuitenkin vahvuutena, sillä tutkijankin työssä on hyötyä monipuolisesta työkokemuksesta. Lisäksi tällainen yliopistoura on melko tavallinen ikäluokassani: olemme käyneet läpi monenlaisia uudistuksia yliopistolla ja työn ja etenkin siinä etenemisen ehdot ovat muuttuneet moneen kertaan.

Mitä tutkit ja mitkä teoriat innostavat sinua tutkijana?

Tällä hetkellä olen kiinnostunut yhteisöjen, etenkin työ- ja koulutusyhteisöjen pohjavirtauksista ja

opettajankoulutuksen kehittämisestä. Väittelin loppuvuonna 2011 syyllisyyden kehittymisestä syntipukki-ilmiöksi opiskeluryhmässä. Väitöstutkimuksessani nojasin psykoanalyysiä hyödyntäviin teorioihin, esimerkiksi kanadalaisen Deborah Britzmanin kirjoituksiin. Nykyinen tutkimusprojektini laventaa väitöskirjani aihepiiriä työyhteisöihin.

Omassa tutkimustavassani teorian rooli on auttaa jäsentämään ja ymmärtämään todellisuutta. Tällä tavalla työskentelemällä oppii kaiken aikaa uutta ja joutuu kyseenalaistamaan näkökulmiaan. Työ- ja koulutusyhteisöjen kohdalla olen kiinnostunut erityisesti yksityisen ja yleisen yhteenliittymisestä.

Käynnissä olevassa aineiston analyysissä olen yhdistänyt psykodynaamista sisäisen kokemuksen analyysiä laajempaan rakenteelliseen ja yhteiskunnalliseen analyysiin, esimerkiksi hallinnan analyysin sekä kuulumisen ja ulossulkemisen tilojen näkökulmasta. On ollut kiehtovaa havaita, miten vahvasti henkilökohtaiset kokemukset resonoivat laajaa ja yleistä kertomusta.

Haluun ymmärtää ilmiöitä, enkä pidä itseäni erityisen teoriauskollisena tutkijana. Teen mielelläni yhteistyötä eri alojen osaajien kanssa. Esimerkiksi työyhteisöaineiston osalta ymmärsin heti alustavan analyysin jälkeen, että siitä saa enemmän irti yhdistämällä näkökulmia.

Mikä liikuttaa tällä hetkellä?

Ihmiset ja heidän toimintatapansa ovat kiinnostaneet minua aina. Tutkimukseni lähtevät usein liikkeelle ihmettelemällä ympärillä tapahtuvia ilmiöitä ja kiinnostumalla niistä. Tällä hetkellä olen utelias sen suhteen, miten ihmiset yrittävät selviytyä nykyisessä työelämässä ja miten tämä kokonaisuus toimii.

Millaisia tulevaisuuden suunnitelmia sinulla on?

Olen motivoitunut jatkamaan työtäni tutkijana ja opettajana, ja pidän työstäni, mutta suhtaudun hyvin

kriittisesti tapaan, jolla yliopisto työntekijöitään tänä päivänä turhan usein kohtelee.

Olen ollut pian parikymmentä vuotta pätkätöissä yliopistossa. Etenkin naisena ja kahden lapsen äitinä koen yliopiston jopa melko mielivaltaisena työllistäjänä sikäli, että mikään ei tunnu riittävän tai varmistavan töiden jatkuvuutta. Olen muuttuvissa tilanteissa tehnyt kaiken ”niin kuin pitää”, mutta ennustettavuus kuten esimerkiksi pysyvä työ alkaa tuntua lähinnä vitsiltä.

Molemmat lapseni ovat syntyneet pitempien työsuhteiden aikana tutkijan työni aikana. Lapsi tuo tutkijan uraan katkoksen, jonka kurominen umpeen vie enemmän aikaa kuin miltä katkos näyttää. Esimerkiksi itse julkaisin paljon toisen lapsen syntymää seuraavana vuotena. Perhevapaiden vaikutus julkaisemiseen näkyy vasta pidemmällä viiveellä ja pääseminen takaisin kiinni tiukkaan julkaisutahtiin pidemmän poissaolon jälkeen oli varsin työlästä.

Jatkuvat uudistukset ja muutokset yliopistossa sekä erilaisten kontrollijärjestelmien lisääntyminen niin työntekijöiden kuin opiskelijoiden elämässä eivät ole tehneet sopeutumista helpommaksi.

Myös kansainvälistyminen on perheelliselle haaste. Kävin tutkijavaihdossa Torontossa keväällä 2015, kun olin vielä osittaisella hoitovapaalla, ja kuljetin koko perheen mukaan, koska en nähnyt muuta vaihtoehtoa. Tämän ratkaisun järjestyksestä niin taloudellisesti kuin muutenkaan voi olla monta mieltä, mutta itse en ollut valmis jättämään 2-vuotista lasta kuukaudeksi ilman äitiä.

Terveiset Aikuiskasvatukseen ja Tutkija liikkeessä -sarjan lukijoille

Aikuiskasvatustiede on alana tärkeä, koska sillä on potentiaalia tarkastella kriittisesti kasvatuksen vallitsevia totuuksia. Minua kiinnostaakin kuulla tavalla tai toisella vastavirtaan pyristelevien toimijoiden ajatuksia. Tarkoitin tällä esimerkiksi tutkijoita, jotka uskaltaavat tehdä asioita vallitsevien totuuksien vastaisesti.